

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETAS

PATVIRTINTA
Kauno medicinos universiteto
Senato
2004 m. gruodžio 17 d.
Nutarimu Nr. 3-11

ATNAUJINTA
2017 m. spalio 6 d.

LIGA/NEGALIA ŠEIMOJE: PSICHOSOCIALINIAI ASPEKTAI IR JŲ ANALIZĖ

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO PROGRAMA

Dalyko programos koordinatorius:

Socialinių ir humanitarinių mokslų katedros docentė, dr. Rūta Butkevičienė

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Padaliniai, dalyvaujantys dalyko programoje:

1. Socialinių ir humanitarinių mokslų katedra, vedėjas doc. dr. Gvidas Urbonas

padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

3. Sveikatos psichologijos katedra, vadovė prof. dr. Nida Žemaitienė

padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

4. Slaugos ir rūpybos katedra, vedėja doc. dr. Aurelija Blaževičienė

padalinio pavadinimas, vadovo pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Kaunas, 2017

Dalyko programos duomenys

Mokslų sritis	Biomedicinos mokslai
Mokslų kryptis (kodas)	Slauga – 10B; medicina – 06B; visuomenės sveikata – 09B
Dalyko pavadinimas	Liga/negalia šeimoje: psichosocialiniai aspektai ir jų analizė
Programos apimtis	160 val. (6 ECTS kreditai)
Paskaitos	40 val.
Seminarai	36 val.
Konsultacijos	4 val.
Savarankiškas darbas	80 val.

Dalyko programos rengimo grupė

Eil. Nr.	Pedagoginis vardas, vardas, pavardė	Pareigos	Telefonas (darbo)	Elektroninio pašto adresas
1	Rūta Butkevičienė	docentė	868681204	ruta.butkeviciene@ismuni.lt

Dalyko programos aprašas:

1. Dalyko programos poreikis

Šio studijų dalyko svarba ir poreikis slaugos, medicinos, visuomenės sveikatos krypčių doktorantūros programose grindžiamas holistinio požiūrio į asmenį ir jo sveikatą būtinybe. Šis požiūris atsispindi interdisciplininėse tarptautinėse studijose bei praktikoje. Asmuo yra biopsichosocialinė visuma, neatskiriama savo aplinkos, pirmiausia – šeimos dalis, todėl sveikatos sutrikimas turėtų būti suvokiamas, analizuojamas ir pagalba planuojama įvertinant biomedicininis ir psichosocialinius asmens ir jo šeimos funkcionavimo aspektus. Tokios analizės tendencijos jau pastebimos Lietuvos biomedicinos, ypač slaugos mokslų krypties tyrinėjimuose, tačiau reikalingas gilesnis ir kryptingas ligos/negalios poveikio asmeniui ir šeimai teorinis ir mokslinis pažinimas. Lietuvos ir tarptautinių mokslinių darbų analizė rodo, kad ligą/negalią matyti turėtų būti matoma ir vertinama ne tik micro, bet ir macro veiksnių kontekste. Šio dalyko studijų programos seminarai numato galimybę doktorantams plačiau suvokti ligos/negalios dinamiką ir susisteminti jau turimą informaciją šia tema.

2. Dalyko programos tikslas: gilinti doktorantų žinias ir gebėjimus pažinti, analizuoti ir kritiškai vertinti šeimos funkcionavimo ypatumus ligos/negalios šeimoje atveju.

Baigę dalyko studijas doktorantai:

- Žinos šeimos dinamiką ir mokės kritiškai vertinti ją įtakojančius veiksnius ligos/negalios atveju;
- Mokės atpažinti ir analizuoti šeimos psichosocialines problemas ir poreikius ekologinės sistemų perspektyvos (micro, mezo ir macro lygių) kontekste;
- Gebės analizuoti ir interpretuoti mokslinių tyrimų, orientuotų į šeimos funkcionavimą ligos/negalios atveju, rezultatus ir numatyti tolimesnes galimas tyrimų kryptis;
- Gebės apibrėžti ir įvertinti savo mokslinių tyrinėjimų sritį ir ją praturtinti naujomis teorijomis bei mokslinių tyrimų rezultatais;
- Gebės mokslinių tyrimų rezultatus taikyti pagalbos šeimai planavime siekiant harmoningo šeimos funkcionavimo ligos/negalios atveju.

Medicinos, slaugos, visuomenės sveikatos doktorantūros studijų dalykų tikslai orientuoti į biofizinius sveikatos ir pagalbos pacientui aspektus. Šis tyrimo dalykas papildo esamas programas dviem aspektais: 1) dalykas skirtas psichosocialinių ligos/negalios poveikio analizės aspektų analizei; 2) dalykas apima ne tik paties paciento, bet ir artimiausios jo aplinkos – šeimos funkcionavimą.

3. Dalyko programos sandara, turinys ir studijų metodai

160 val. – 6 ECTS

40 val. paskaitos; 36 val. – seminarai; 4 val. – konsultacijos; 80 val. savarankiškas darbas

4. Dėstytojai (priedas Nr. 2)

5. Metodinis dalyko programos aprūpinimas (priedas Nr. 1)

6. Įvertinimas

Suminis balas: 100% balo sudaro: 40-50% auditorinio darbo + 20-30% savarankiško darbo + 20-40% baigiamojo teorinio ir praktinio patikrinimo.

TEORINĖ DALIS

Eil. Nr.	Paskaitos pavadinimas	Trukmė val	Dėstytojas
1	Negalios sampratos principai: nuo asmeninio požiūrio iki politinio lygmens.	2	R. Butkevičienė
2	Visuminis ligos/negalios dinamikos šeimoje suvokimas. Ligos/negalios ekologija	2	R. Butkevičienė
3	Šeima kaip socialinė ir sąveikų sistema: funkcijos, vaidmenys struktūra, vertybės, raidos tarpsniai	4	R. Butkevičienė
4	Liga/negalia kaip stresorius šeimoje. Reakcija ir ją apsprendžiantys veiksniai.	4	R. Butkevičienė
5	Vaiko ligos/negalios poveikis vaiko ir šeimos raidai.	4	R. Butkevičienė G. Širvinskienė
6	Šeimos adaptacijos stadijos. Šeimos gyvenimo kokybė	2	R. Butkevičienė
7	Asmens ir šeimos ligos/negalios įveikos mechanizmas. Aktyvi, pasyvi ir kognityvinė įveika	2	R. Butkevičienė
8	Šeimų su neįgaliaisiais (sergančiais lėtinėmis ligomis) problemos ir poreikiai: mokslinės analizės kryptys.	6	R. Butkevičienė A. Vaškelytė L. Danusevičienė
9	Į stipriąsias puses orientuota šeimos analizės ir pagalbos šeimai perspektyva	3	R. Butkevičienė
10	Paramos šeimai tipai. Šeimos paramos šaltiniai.	2	R. Butkevičienė
11	Integrali pagalba šeimai. Interprofesinės komandos veiklos ypatumai.	3	L. Danusevičienė P. Šedienė
12	Šeimos-specialistų santykiai ir jų įtaka šeimos adaptacijai	4	R. Butkevičienė
13	Socialinė ir sveikatos politika ir šeimos sveikata	2	R. Jurkuvienė
Viso		40	

TEORINĖ-PRAKTINĖ DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukmė Val.	Dėstytojas
1.	Požiūrio į negalią ir neįgaliuosius tendencijos šiandienos visuomenėje: debatai ir filmo aptarimas integruojant teorinę medžiagą	2	R. Butkevičienė
2.	Šeimos funkcionavimo analizė: šeimos struktūra, funkcijos, vaidmenys, vertybės micro ir macro kontekste: asmeninės patirtis ir jos analizė.	4	R. Butkevičienė
3.	Teorių aiškinančių ligos/negalios poveikio vaikai ir šeimai analizė ir aptarimas. Šeimos įveikos modelis ligos/negalios atveju: teorinės medžiagos ir atvejų aptarimas.	6	R. Butkevičienė
4.	Savarankiško darbo Nr. 2 - pristatymas: <i>“Mokslinių tyrinėjimų, apimančių ligos/negalios dinamikos šeimoje klausimus, analizės kryptys ir rezultatai</i> (pagal kiekvieno doktoranto mokslinių interesų sritį).	4	R. Butkevičienė A. Vaškelytė L. Danusevičienė
5.	Psichosocialinės paramos šeimai (tam tikros ligos/negalios atveju) tyrinėjimų ir paramos kryptys ir būdai užsienio šalyse (micro, mezo ir macro lygmenyse)	4	R. Butkevičienė
6.	Psichosocialiniai pagalbos šeimai aspektai Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose: paslaugos ir jų plėtros galimybės	4	R. Butkevičienė
7	Integralios pagalbos raida Lietuvoje: šeimos problemos ir šeimos įtrauktis	2	L. Danusevičienė P. Šedienė
8.	Sveikatos apsaugos ir socialinės politikos organizavimo ir plėtros kryptys pagalbos šeimai kontekste	2	R. Jurkuvienė
9.	Šeimos-specialistų santykiai	4	R. Butkevičienė
10.	Savarankiško darbo Nr. 1 pristatymas : <i>“XXX liga/negalia šeimoje : poveikis, problemos poreikiai, pagalba”</i>	4	R. Butkevičienė A. Vaškelytė L. Danusevičienė
Viso		36	

1.	Individualios ir grupinės konsultacijos	4	R. Butkevičienė
----	---	---	-----------------

SAVARANKIŠKAS DARBAS

Tema	Trukmė val
Savarankiškas rašto darbas Nr. 1 “Mokslinių tyrinėjimų, apimančių ligos/negalios dinamikos šeimoje klausimus, analizės kryptys ir rezultatai” <i>Turinys</i> Doktorantai atlieka trijų (gali būti daugiau) mokslinių darbų orientuotų į šeimos situacijos ligos/negalios atveju, mokslinę analizę (mažiausiai du darbai turi būti publikuoti užsienio moksliniuose žurnaluose). Atliktų mokslinių darbų doktorantai ieško ir juos pasirenka savarankiškai, tačiau visi darbai turėtų sietis tarpusavyje – šeimos ar sergančiojo panašaus amžiaus tarpniais, negalios specifika, tyrimo problema (tarkim, vaiko negalios poveikis broliams/seserims) ir pan. Savo darbe	20

<p>studentai turi atlikti trumpą tų darbų metodikos pristatymą, pateikti savąją rezultatų interpretaciją, iškelti tolimesnes tyrinėtoms problemoms mokslinės analizės kryptis. Studentai pristato ką naujo apie šeimą ir ligą/negalią jie sužinojo teorinėje analizuojamų mokslinių darbų dalyje, taip pat, kaip teorinę darbų dalį galėtų papildyti žiniomis įgytomis studijuojamo dalyko metu.</p> <p>Darbas atliekamas raštu pagal iš anksto dėstytojo pateiktą darbo atlikimo struktūrą ir klausimus. Studentai darbą parengia raštu. Darbas pristatomas ir aptariamas grupėje seminaro metu.</p>	
<p>Savarankiškas rašto darbas Nr. 2</p> <p>“XXX liga/negalia šeimoje: poveikis, poreikiai, pagalba”</p> <p><i>Turinys</i></p> <p>Doktorantai pasirenka vieno tipo ligą ar negalią (pvz., epilepsija, cukrinis diabetas, klausos, regos, judėjimo, psichikos negalios), kuri atitiktų arba būtų artima jų mokslinių tyrinėjimų sričiai ir atlieka šeimos funkcionavimo analizę pasirinktos ligos/negalios kontekste. Šis analizė atliekama dviejų interviu – su šeimos nariu (pacientu) ir specialistu – pagrindu, integruojant teorines žinias apie ligos ir šeimos dinamiką, mokslinių tyrimų rezultatus ir informaciją apie esamus pagalbos išteklius (įstaigas ir organizacijas teikiančias pagalbą šeimoms X ligos/negalios atveju)</p> <p>Darbas atliekamas raštu pagal iš anksto dėstytojo pateiktą darbo atlikimo struktūrą ir klausimus. Studentai darbą parengia raštu. Darbas pristatomas ir aptariamas grupėje seminaro metu.</p>	30 val.
Pasirengimas seminarams ir egzaminui	30 val.

Priedas Nr. 1

Rekomenduojama literatūra

Eil. Nr.	Leidinio pavadinimas	Leidinio autorius	Leidimo metai ir leidykla
1	Šeima, kurioje auga vaikas turintis negalią	R. Butkevičienė	2008 VITAE LITERA, Kaunas
2	Socialiniai neįgalumo aspektai: straipsnių rinkinys	Sudar. J Pivorienė	2003, VDU
3	Negalės fenomenas	J. Ruškus	2002 Šiaulių universiteto leidykla
4	Understanding Disability: from Theory to Practice	M. Oliver	2006, Palgrave
5	Vaiko su negalia savarankiškumo ugdymo šeimoje diskursas	R. Vaičekauskaitė	2008, Klaipėda
6	Sociologija ir sveikatos priežiūros paslaugų vartotojas	V. Leonavičius G. Baltrušaitytė I. Naujokaitė	2007 Vytauto Didžiojo universitetas
7	Reforms in Long-Term Care Policies in Europe. Investigating Institutional Change and Social Impacts	C. Ranci, E. Pavolini	2013 New York:Springer Science and Business Media, 2013.
8	Levels of Meaning in Family Stress Theory: Family Process	J. Patterson, A. Garwick	1994

Moksliniai darbai

1	Neišnešiotų naujagimių tėvų poreikiai naujagimių intensyviosios terapijos skyriuje: daktaro disertacija	A. Vaškelytė	2009 Kaunas, KMU
2	Namuose teikiamos integralios pagalbos asmenims, turintiems specialųjį nuolatinį slaugos poreikį, veiksmingumo įvertinimas: daktaro disertacija	L. Danusevičienė	2016 Kaunas, LSMU
3	Artimųjų, slaugiusių šeimos narį iki jo/jos mirties namuose, patirtis: daktaro disertacija	J. Geltytė	2014 Lietuvos sveikatos mokslų universitetas
4	Tėvų, slaugančių piktybiniu galvos smegenų naviku sergantį vaiką, patirtis	I.Pudžemienė R.Butkevičienė	2010, t. 20, Nr. 1(67) Sveikatos mokslai
5	Šeimos, auginančios vaikus, turinčius regos negalią: santykių su specialistais patirtis ir socialinio darbuotojo veikos galimybės.	R.Butkevičienė N.Majerienė W.D.Harisson	2006, Nr. 5(1), Socialinis darbas : mokslo darbai.
6	Ar turėtų nepagydoma liga sergantis paauglys žinoti savo ligos diagnozę ir baigtį? Tėvų patirtis ir požiūris.,(10 (2).	R. Butkevičienė I. Pudžemienė	2012, 10 (2) Socialinis darbas:patirtis ir metodai, VDU

[www. disabilityhistory.org/timeline_new.html](http://www.disabilityhistory.org/timeline_new.html)

[www. un.org/esa/socdev/enable/diswpa01.htm](http://www.un.org/esa/socdev/enable/diswpa01.htm)

www.selfadvocacy.com

Priedas Nr. 2

Numatomų dėstytojų sąrašas:

Dalyko programoje dėstysiantys docentai:

dr. Rūta Butkevičienė (Socialinių ir humanitarinių mokslų katedra)
dr. Ramunė Jurkuvienė (Socialinių ir humanitarinių mokslų katedra)
dr. Giedrė Širvinskienė (Sveikatos psichologijos katedra)

Kiti dalyko programos dėstytojai:

dr. Lina Danusevičienė (Socialinių ir humanitarinių mokslų katedra)
dr. Alina Vaškelytė (Slaugos ir rūpybos katedra)
dr. Polina Šedienė (Socialinių ir humanitarinių mokslų katedra)